

Такризи

муқарризи профессор Абдуназаров Хушбахт ба рисолаи номзадии унвонҷӯи кафедраи таърихи халқи тоҷики Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав Қурбонов Мехрубон Мирзоевич дар мавзӯи «Ташаккул ва рушди воситаҳои алоқа дар вилояти Хатлони ҶШС Тоҷикистон (солҳои 1924-1991)». – Душанб. – 171 саҳ.

Мубрамияти мавзӯи тадқиқшаванда бо он муайян карда мешавад, ки рушди системаи алоқа дар яке аз вилоятҳои калони ҷумҳурӣ дар давраи тадқиқшаванда, на танҳо баланд бардоштани иқтисодии яке аз минтақаҳои ҷумҳуриро таъмин намуда буд, балки фаъолияти пурсамари соҳаи мазкур аҳамияти сиёсӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ низ дошт. Зеро, дар натиҷаи сохтмони объектҳои алоқа аҳолии ҷумҳурӣ ба таври фаъолона ба сохтмони ҳаёти нави сотсиалистӣ ҷалб карда шудаанд.

Тадқиқи масъалаи мазкур боз аз он ҷиҳат ҳам аҳамиятнок аст, ки дар рисола то чи андоза муҳим будани таҷрибаи таърихии дӯстии ҳақҳои Иттиҳоди Шӯравӣ, муттаҳидӣ ва ҳамкориҳои онҳоро дар ташаккул ва инкишофи низоми алоқа дар як минтақа нишон медиҳад. Солҳои 20-30 – уми асри XX дар ноҳияҳои навтаъсиси вилояти Хатлон сарфи назар аз шароити саҳти иқлимии қор, гармӣ, ки то 50 дараҷа мерасид дар кишлоқҳои дурдаст, кӯҳӣ халқи тоҷик бо ёрии мардуми бисёре аз кишварҳои собиқ Иттиҳоди Шӯрави дар як муддати кӯтоҳ ҳатти алоқаи почта, телефон, телеграф ва радиоро ташкил намуданд.

Омӯзиш ва хулосаи таҷрибаи мусбати таърихӣ ва ошкор намудани падидаҳои манфӣ дар масъалаи тадқиқшаванда на танҳо ба шиносӣ, балки ба рушди минбаъдаи системаи алоқа дар шароити Тоҷикистони соҳибистиклол мусоидат мекунад. Дар робита ба ин, мубрамияти мавзӯ дар он асоснок карда мешавад, ки дар тӯли якчанд даҳсола дар илми таърихи ватанӣ ташаккул ва рушди воситаҳои алоқа одатан ба таври истисноӣ бо тавсеаи воситаҳои нави техникӣ тафсир карда мешуд. Дар

ҳақиқат чорабиниҳо доир ба рушди воситаҳои алоқа дар давраи тадқиқотӣ дар вилояти Хатлон доман паҳн карда, аз ҳама зиёд самти иҷтимоию иқтисодӣ дошта, сипас ҳамчун падидаи махсус ифода ёфтааст.

Масъалаҳои ташаккул ва рушди воситаҳои алоқаи вилояти Хатлон - ин баҳши масоҳати умумииттифоқӣ (ИЧШС), минтақавӣ (Осиёи Марказӣ), ҷумҳуриявӣ (Тоҷикистон) ва ҳатто маҳаллие (Хатлон) мебошад, ки вай дар солҳои мухталифи таърихӣ таъйиноти гуногун доштааст. Агар масъалаи инкишофи низоми алоқаро дар минтақа давра ба давра таҳлил намоем, маълум мегардад, ки дар солҳои 50 – уми асри XX мақсад ва вазифаи ин соҳа таъмини аҳолии вилояти Хатлон бо воситаҳои алоқа иборат буд. Дар солҳои 60-ум бошад масъалаи беҳтар кардани воситаҳои алоқа дар минтақа баррасӣ ва амалӣ гардид. Воқеан, дар солҳои 70-80-уми асри XX дар ин соҳа дар тамоми қаламрави ҷумҳурӣ ва аз он ҷумла дар вилояти Хатлон дар инкишофи минбаъдаи он як ҷаҳиши бузург ба амал омад.

Асосан дар рисолаи мазкур дар асоси омӯзиш ва таҳлили маводи бойгонии ҳизбӣ ва давлатии ҷумҳурӣ, дастовардҳои таърихнигорӣ ва ёддоштҳои иштирокчиёни соҳтмони воситаҳои алоқа дар Тоҷикистон анҷом дода шудааст.

Омӯзиши масъалаи мазкур ба он хотир зарурат касб мекунад, ки дар илми таърихнигории ватанӣ ҳануз масъалаҳои ташаккул ва рушди алоқа мутобиқ ба минтақаҳои ҷудогонаи ҷумҳурӣ амалан ба таври кофӣ тадқиқ карда, аз назари илмӣ, мушаххас ва ба таври комплексӣ омӯхта нашудааст.

Мубрамияти мавзӯ дар он зоҳир мегардад, ки дар давраи таҳқиқшаванда, таҷрибаи азнавсозӣ, ташаккул ва рушди воситаҳои алоқа на танҳо намунаҳои зиёди қаҳрамонии меҳнатӣ ва фидокорӣ, балки тасмимҳои ҷасурона ва оригиналии муҳандисию техникиро тавлид карданд. Дар ин робита, дар давраи таҳқиқшаванда дар вилояти Хатлон дар соҳаи рушди воситаҳои алоқа таҷрибаи муайяне андӯхта шудааст, ки

ҳам ҷанбаи мусбӣ ва ҳам ҷанбаи манфӣ дорад. Аз ин рӯ, дар кори диссертатсионӣ дар асоси сарчашмаҳои муътамад ва маводи зиёд таҷрибаи бузурги таърихии рушди давлатии воситаҳои алоқа дар вилояти Хатлон дар солҳои 1924 - 1991 қарни XX ҳулоса карда мешавад.

Мавзӯи мо инчунин дар адабиёт низ инъикос ёфтааст, ки дар он ҷо масъалаҳои мушобеҳ ба масъалаҳои тадқиқотии мо ба таври махсус дар сатҳи ҷумҳуриявӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Аммо вилояти Хатлон ба таври махсус баррасӣ нашудааст, балки дар ҷаҳорҷӯби ҷумҳурӣ ва ё вилоят мавриди баррасӣ қарор гирифтааст.

Мақсади рисолаи диссертатсионӣ аз ҷиҳати илмӣ таҳлил намудани аҳамияти воситаҳои алоқа дар роҳи расидан ба баланд бардоштани савияи ҳаёти иқтисодӣ-иҷтимоӣ, маданӣ-маишӣ ва фарҳангӣ дар минтақаи омӯзиш, баррасӣ ва таҳлили илмии барнома ва қарорҳои Ҳукумати кишвар ҷиҳати баланд бардоштани вазъи иҷтимоӣ, таъмини амнияти дохилӣ ва рушди босуръати воситаҳои алоқаи минтақа ва инъикос намудани саҳми воситаҳои алоқа дар ҳаёти иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва фарҳангиву сиёсии вилояти Хатлон мебошад.

Навгонии илмии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки ба равиши инкишофи воситаҳои алоқа дар солҳои 1924-1991 дар минтақаи омӯзиш баҳои аниқ дода, инчунин хусусиятҳои хос ва мушкилии ҳар як давраро муайян менамояд, дар рисола ба таври муфассал, бо дарназардошти комёбиҳои илми таърихшиносии муосир, моҳияти масъалаҳои иқтисодӣ-иҷтимоӣ ва маданӣ-маиширо кушода, рушди минбаъдаи ниҳодҳои давлатии воситаҳои алоқаро таҳлил менамояд ва дар ҷанбаи аниқи таърихӣ ба ҷараёни сохтмон ва рушди воситаҳои алоқа равшанӣ меандозад.

Албатта, муҳимтарин дастовардҳои илмӣ-таҳқиқотии унвонҷӯ Қурбонов М.М. ин ҷиҳати нигориши он аз ҷустӯҷӯҳои илмӣ, мустақилияти фикрӣ ва навоарию навгӯии муаллиф дарак медиҳад.

Мазмун ва муҳтавои дохили рисола бо мавзуоти бобҳо ва зерфаслҳо тарҳрезӣ шуда ва рӯйхати адабиёт пурра мувофиқат менамоянд.

Дар қатори ин ҳама муваффақият ва дастовардҳои хуби илмӣ дар рисола баъзе камбудииҳои ҷузъӣ ҷой доранд, ки ислоҳи онҳо қимати онро меафзояд:

1. Дар рисолаи илмӣ ҳолатҳои риоя нагардидани дастгоҳи илмӣ мушоҳида мегардад.

2. Диссертант дар қори илмӣ бештар ба тадқиқотҳои олимони хориҷи тақия намудааст, ба олимони ватанӣ кам таваҷҷуҳ намудааст.

3. Дар васоити ахбори умум ҷараёни сохтмон, барқароршавӣ ва рушди воситаҳои алоқа дар солҳои тадқиқшаванда дида мешавад, аммо дар рисола кам истифода гардидааст.

Новобаста аз ин камбудиву норасоииҳои зикршуда, рисолаи Қурбонов М.М. дар мавзӯи «Ташаккул ва рушди воситаҳои алоқа дар вилояти Хатлони ҶШС Тоҷикистон (солҳои 1924-1991)» қори илмии анҷомёфта маҳсуб шуда, ба «Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ»-ро, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 ба тасвиб расидааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори ба ӯ додани унвони илмии номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.02- таърихи ватанӣ мебошад.

Доктори илмҳои таърих, профессор:

Абдуназаров Х.

Имзои д.и.т., профессор

Абдуназаров Х. - ро тасдиқ менамоям:

Сардори ШК ва КМ-и МДТ «ДБ»
ба номи Носири Хусрав

Шукурзод Ҷамшед Абдуалим

18.04.2022